

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kuues koda)

19. detsember 2019*

Eelotsusetaotlus – Tarbijakaitse – Direktiiv 2008/48/EÜ – Tarbijakrediidilepingud – Artikli 10 lõige 2 – Krediidilepingus sisalduv kohustuslik teave – Krediidi kulukuse aastamäär – Selle määra esitamata jätmine täpse protsendina – Määr, mis on esitatud vahemikuna 21,5%–22,4%

Kohtuasjas C-290/19,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Krajský súd v Trnave (Trnava maakonnakohus, Slovakkia) 12. märtsi 2019. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 9. aprillil 2019, menetluses

RN

versus

Home Credit Slovakia a.s.

EUROOPA KOHUS (kuues koda),

koosseisus: koja president M. Safjan, kohtunikud L. Bay Larsen ja N. Jääskinen (ettekandja),

kohtujurist: M. Campos Sánchez-Bordona,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Slovakkia valitsus, esindaja: B. Ricziová,
- Euroopa Komisjon, esindajad: G. Goddin ja A. Tokár,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: slovaki.

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2008. aasta direktiivi 2008/48/EÜ, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ (ELT 2008, L 133, lk 66, ja parandused ELT 2009, L 207, lk 14; ELT 2010, L 199, lk 40 ja ELT 2011, L 234, lk 46), muudetud komisjoni 14. novembri 2011. aasta direktiiviga 2011/90/EL (ELT 2011, L 296, lk 35) (edaspidi „direktiiv 2008/48“).
- 2 Taotlus on esitatud RN-i, kes on tarbija, ja Home Credit Slovakia a.s.-i (edaspidi „Home Credit“) vahelises kohtuvaidluses, mis puudutab tarbijakrediidilepingut, mille tarbija sõlmis kõnealuse laenuandjast äriühinguga ja mille raames krediidi kulukuse aastamäär ei olnud kehtestatud viitega ühtsele määrale.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Direktiivi 2008/48 põhjendused 9, 19 ja 31 on sõnastatud järgmiselt:
„(9) Täielikku ühtlustamist on vaja selleks, et tagada kõikidele ühenduse tarbijatele nende huvide võrdselt kõrgetasemeline kaitse ning luua tõeline siseturg. [...]
[...]
(19) Selleks et tarbijad saaksid teha kaalutletud otsuse kõikide faktide alusel, peaksid nad enne krediidilepingu sõlmimist saama krediitingimuste ja -kulude ning oma kohustuste kohta adekvaatset teavet, mida nad saaksid järelemõtlemiseks kaasa võtta. Pakkumiste võimalikult täieliku läbipaistvuse ja võrreldavuse tagamiseks peaks selline teave sisaldama eelkõige krediidi kulukuse aastamäära, mis on määratud ühesugusel viisil kõikjal ühenduses. Kuna krediidi kulukuse aastamäär saab sellel etapil esitada vaid näitena, siis peaks tegemist olema tüüpilise näitega. Seetõttu tuleks näites kasutada vaadeldavale krediidilepingu liigile iseloomulikku keskmist krediidi kestust ja kogusummat ning arvestada ka selle krediidiga soetatavaid kaupu, juhul kui see on asjakohane. Tüüpilise näite kindlaksmääramisel tuleks arvesse võtta ka teatavat tüüpi krediidilepingute esinemise sagedust konkreetsel turul. Seoses laenuintressimäära, osamaksete sageduse ja intresside kapitaliseerimisega peaksid krediidiandjad kasutama asjaomase tarbijakrediidi arvutamiseks oma tavapärast meetodit.
[...]
(31) Selleks et tarbija oleks teadlik oma krediidilepingust tulenevatest õigustest ja kohustustest, peaks kogu vajalik teave olema lepingus esitatud selgel ja arusaadaval viisil.“
- 4 Selle direktiivi artikli 1 kohaselt on direktiivi eesmärk ühtlustada tarbijakrediiti käsitlevate liikmesriikide õigus- ja haldusnormide teatavaid aspekte.
- 5 Direktiivi artikli 3 punktis i on sätestatud:
„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:
[...]

- i) „krediidi kulukuse aastamäär“ – krediidi kogukulu tarbijale, mis on väljendatud aastase protsendimäärana krediidi kogusummast ja sisaldab kohaldataval juhul kulusid, millele on osutatud artikli 19 lõikes 2“.
- 6 Direktiivi 2008/48 artikkel 4 käsitleb krediidilepingute reklaamis sisalduvat standardteavet. Selles on sätestatud, et mis tahes reklaam krediidilepingute kohta, mis sisaldab intressimäära või mis tahes muid arve, mis on seotud krediidi kuludega tarbijale, peab sisaldama standardteavet, mis on esitatud tüüpilise näite kujul selgel, kokkuvõtlikul ja selgelt eristuva viisil. Selle teabe hulgas peab eelkõige olema krediidi kulukuse aastamäär.
- 7 Nimetatud direktiivi artikli 10 „Krediidilepingus sisalduv kohustuslik teave“ lõike 2 punktis g sätestatud: „Krediidilepingus täpsustatakse selgelt ja kokkuvõtlikult järgmine:
- [...]
- g) krediidi kulukuse aastamäär ja tarbija poolt makstav kogusumma, mis on arvatud krediidilepingu sõlmimise ajal; märgitakse kõik kõnealuse määra arvutamiseks kasutatud eeldused“.
- 8 Kõnealuse direktiivi artikkel 19 „Krediidi kulukuse aastamäära arvutamine“ on sõnastatud järgmiselt:
- „1. Krediidi kulukuse aastamäär, mis võrdub kõigi nende tulevaste või olemasolevate kohustuste (kasutusse võetud krediit, tagasimaksed ja tasud) ajaldatud väärtusega ühe aasta kohta, milles krediidiandja ja tarbija on omavahel kokku leppinud, arvutatakse I lisa I osas sätestatud matemaatilise valemi abil.
2. Krediidi kulukuse aastamäära arvutamiseks määratakse kindlaks krediidi kogukulu tarbija jaoks, millest arvatakse maha need tasud, mida tarbija on kohustatud maksma krediidilepingus sätestatud kohustuste rikkumisel, ning muud tasud (välja arvatud ostuhind), mida ta on kohustatud maksma seoses kauba ostmise või teenuse kasutamisega, olenemata sellest, kas tehingu eest tasuti sularahas või krediidiga.
- Krediidi kogukulu tarbija jaoks sisaldavad krediidi tagasimakseid ja krediidi kasutusse võtmist kajastava konto halduskulusid, maksevahendite kasutamise kulusid nii tagasimaksete kui krediidi väljamaksete jaoks ja muid maksetega seotud tehingukulusid, välja arvatud juhul, kui konto avamine on vabatahtlik ja konto halduskulud on selgelt ning eraldiseisvalt märgitud krediidilepingus või mõnes muus tarbijaga sõlmitud lepingus.
3. Krediidi kulukuse aastamäära arvutamine põhineb eeldusel, et krediidileping jääb kehtima kokkulepitud ajavahemiku vältel ning et krediidiandja ja tarbija täidavad oma kohustusi krediidilepingus kokku lepitud tingimustel ja tähtaegadel.
4. Kui krediidilepingus on sätestatud, et krediidi kulukuse aastamäära arvutamisel võib arvestada muutuva intressimääraga ning vajaduse korral krediidi kulukuse aastamääras sisalduvate tasudega, mis ei ole arvutamise hetkel määratavad, arvutatakse krediidi kulukuse aastamäär eeldusel, et laenuintress ja muud tasud jäävad algtasemega võrreldes fikseerituks ja kohaldatavaks krediidilepingu lõppemiseni.
5. Vajaduse korral võib krediidi kulukuse aastamäära arvutamisel lähtuda I lisa esitatud lisaeldustest.
- Kui käesolevas artiklis ja I lisa II osas esitatud eeldused ei ole krediidi kulukuse aastamäära ühetaoliseks arvutamiseks piisavad või ei vasta enam turusituatsioonile, võib komisjon kindlaks määrata lisaeldused krediidi kulukuse aastamäära arvutamiseks või muuta olemasolevaid eeldusi. [...]“.

- 9 Direktiivi 2008/48 I lisa I osas on kehtestatud baasvõrrand, mis määratleb krediidi kulukuse aastamäära. Selles on täpsustatud, et arvutuse tulemus esitatakse vähemalt ühe kümnendkoha täpsusega. Kui järgmisel kümnendkohal olev number on 5 või suurem kui 5, suurendatakse selle konkreetse kümnendkoha numbrit ühe võrra.
- 10 I lisa II osas on esitatud krediidi kulukuse aastamäära arvutamise lisaeldused, mis on järgmised:
- „a) Kui krediidileping võimaldab tarbijal krediiti vabalt kasutusele võtta, käsitatakse krediidi kogusummat viivitamata ja täies mahus kasutusse võetuna.
- b) Kui krediidileping võimaldab tarbijal ise vabalt otsustada, millal ta krediidi kasutusse võtab, kuid kehtestab seoses krediidi kasutusse võtmise erinevate viisidega summa või ajavahemiku piirangu, käsitatakse krediidi kogusummat kasutusse võetuna varaseimal lepinguga ettenähtud kuupäeval ning piirangutega, mis vastavad krediidi kasutusse võtmisele.
- c) Kui krediidileping võimaldab krediiti kasutada mitmel viisil ning seejuures on krediidiga seotud tasud ja intressimäär erinevad, käsitatakse krediidi kogusummat kasutusse võetuna kõige kõrgemate tasude ja intressimääraga, mida rakendatakse seda liiki krediidilepingu puhul kõige levinuma krediidi kasutamise viisi puhul.
- [...]
- f) Selliste krediidilepingute puhul, mis ei ole punktides d ja e sätestatud eeldustele vastavad arvelduskrediidid või tähtajatud krediidid:
- [...]
- ii) kui krediidilepingu sõlmimise kuupäev ei ole teada, eeldatakse, et esimese laenusumma kasutusele võtmise kuupäev on see kuupäev, millele vastab lühim ajavahemik kõnealuse kuupäeva ja tarbija tehtud esimese tagasimakse kuupäeva vahel.
- [...]“.

Slovakkia õigus

- 11 Direktiiv 2008/48 võeti Slovakkia õigusesse üle seadusega nr 129/2010, mis käsitleb tarbijakrediiti ning muid krediite ja tarbijalaene ja millega muudetakse mõningaid seadusi (zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebitelských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebitelov a o zmene a doplnení niektorých zákonov).
- 12 Selle seaduse artikli 9 lõike 2 punktis j on täpsustatud:
- „Krediidilepingus tuleb märkida:
- [...]
- j) krediidi kulukuse aastamäär ja tarbija poolt makstav kogusumma, mis on arvutatud krediidilepingu sõlmimise ajal; märgitakse kõik kõnealuse määra arvutamiseks kasutatud eeldused“.

13 Selle seaduse artikli 11 lõige 1 sätestab:

„Tarbijakrediit loetakse antuks ilma intressi ja tasudeta, kui:

[...]

b) tarbijakrediidileping ei sisalda artikli 9 lõike 2 punktides a–k, r ja y näidatud teavet,

[...]

d) tarbijakrediidilepingus nimetatud krediidi kulukuse aastamäär on ebatäpne tarbija kahjuks.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

14 4. märtsil 2013 sõlmisid RN ja Home Credit tarbijakrediidilepingu summas 3359,14 eurot. Lepingus olid ära toodud kuumakse summa (89,02 eurot), intressimäär (19,62 %) ja krediidi kulukuse aastamäär (vahemikus 21,5%–22,4%). Lepingus täpsustati ühtlasi, et krediidi kulukuse aastamäär sõltus kuupäevast, millal vahendid RN-i käsutusse anti, ja et see väärtus edastatakse hiljem.

15 Lisaks olid lepingus ära toodud maksetähtpäevad, ja näidatud, et esimene makse tuli teha ühe kuu jooksul alates krediidi andmisest, iga järgmine maksetähtpäev oli kalendrikuu 15. kuupäev ja krediidi tagastamise periood oli 60 kuud.

16 2. juulil 2017 teatas Home Credit RN-le, et viimane on krediidi täielikult tagastanud, ja seda summas 5 291,24 eurot.

17 RN esitas siiski alusetu rikastumise hagi Home Crediti vastu, kuna krediiti tulnuks pidada intressi- ja kuluvabaks, sest krediidi kulukuse aastamäär ei olnud lepingus kehtestatud mitte ühtse määrana, vaid vahemikuna, mis viitas nii miinimum- kui maksimummäärale. Leides niisiis, et ta pidi maksuma üksnes krediidi põhisumma, st 3359,14 eurot, nõudis RN, et talle tagastataks alusetu rikastumise alusel saadud 1932,10 eurot.

18 Esimese astme kohus ei rahuldanud seda nõuet. See kohus järeldas eeskätt, et laen, mille Home Credit andis RN-le, oli tarbijakrediit, mille lepingus olid esitatud kõik seaduse nr 129/2010 artikli 9 lõikes 2 nõutud andmed. Ta järeldas ühtlasi, et lepingus ei pidanud otsesõnu märkima krediidi kulukuse aastamäära viitega ühtsele määrale ja et oleks ebasproportsionaalne karistada laenuandjat, tunnistades võla intressi- ja kuluvabaks pelgalt seetõttu, et krediidi kulukuse aastamäär on väljendatud määras, mis asub kahe väärtuse vahemikus (miinimum-maksimum).

19 RN esitas apellatsioonkaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule ning viimane küsib, kas krediidi kulukuse aastamäära kehtestamine sellise vahemiku abil on vastuolus direktiiviga 2008/48.

20 See kohus märgib, et Home Credit väitis, et krediidileping sõlmiti telefoni teel ja et hagejal oli 35 päeva, et otsustada, kas krediidilepingu pakkumine vastu võtta või mitte. Seetõttu ei saanud Home Credit määrata täpselt kindlaks hetke, mil vahendid välja maksti, millest omakorda sõltus krediidi kulukuse aastamäär.

21 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib siiski, et see argument ei ole eriti veenev, võttes arvesse direktiivi 2008/48 I lisa II osas kirjeldatud eeldusi, eelkõige neid, mis on esitatud selle osa punktides a, c ja f. Vahendite väljamaksmise hetke mitteteadmine ei vabasta laenuandjat krediidi kulukuse aastamäära esitamisest viitega täpsele protsendimäärale, mis on väljendatud vaid ühe väärtusena.

- 22 Neil asjaoludel otsustas Krajský súd v Trnave (Trnava maakonnakohus, Slovakkia) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas [direktiivi 2008/48] artikli 10 lõike [2] punkti g tuleb tõlgendada nii, et tarbijakrediidileping vastab selle õigusnormiga kehtestatud nõudele juhul, kui krediidi kulukuse aastamäär ei ole selles näidatud mitte täpse protsendilise väärtusena, vaid kahe väärtuse vahemikuna (miinimum-maksimum)?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

- 23 Oma küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2008/48 artikli 10 lõike 2 punkti g tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus see, kui tarbijakrediidilepingus ei ole krediidi kulukuse aastamäär esitatud mitte ühtse määrana, vaid vahemikuna, kus viidatakse minimaalsele ja maksimaalsele määrale.
- 24 Tuleb märkida, et krediidi kulukuse aastamäära esitamine kahe väärtuse vahelise vahemikuna on vastuolus direktiivi 2008/48 mitme sätte sõnastusega, eelkõige artiklite 3 ja 19 sõnastusega, ning ka direktiivi ülesehitusega. Nimelt nähtub kõnealustest sätetest, et krediidi kulukuse aastamäär tuleb esitada protsendina, mis viitab kindlale arvule.
- 25 Niisiis on esiteks direktiivi 2008/48 artikli 3 punktis i – mis määratleb krediidi kulukuse aastamäära kui „krediidi kogukulu tarbijale, mis on väljendatud aastase protsendimäärana krediidi kogusummast“ – esitatud kohustus kehtestada täpne protsendimäär.
- 26 Teiseks nähtub direktiivi 2008/48 artikli 19 lõikest 1 koostoimes selle I lisa I osaga, et krediidi kulukuse aastamäär arvutatakse nimetatud lisas esitatud matemaatilise valemi alusel ja see peab kajastama kümnendkoha täpsusega kõiki olemasolevaid või tulevase kohustusi, milles krediidiandja ja tarbija on omavahel kokku leppinud. Lisaks on nimetatud artikli 19 lõike 5 teises lõigus märgitud, et krediidi kulukuse aastamäär tuleb arvutada ühetaoliselt. Nagu märkis Slovakkia valitsus oma kirjalikes märkustes, saab nende ettekirjutuste järgimine viia üksnes täpse tulemuseni, mis on esitatud kümnendkoha täpsusega.
- 27 Seda tõlgendust kinnitab ka direktiivi 2008/48 eesmärk ja krediidi kulukuse aastamäära roll sellega kehtestatud süsteemis.
- 28 Sellega seoses olgu märgitud, et direktiivi 2008/48 vastuvõtmisel peeti silmas kahte eesmärki, nimelt tagada kõikidele liidu tarbijatele nende huvide kõrgetasemeline ja võrdne kaitse ning aidata kaasa hästtöötava siseturu tekkele tarbijakrediidi valdkonnas (5. septembri 2019. aasta kohtuotsus Pohotovost, C-331/18, EU:C:2019:665, punkt 41 ja seal viidatud kohtupraktika). Nimetatud direktiivi põhjendusest 19 ilmneb, et selle eesmärk on kõigepealt tagada, et tarbijad saaksid enne krediidilepingu sõlmimist eelkõige krediidi kulukuse aastamäära kohta adekvaatset teavet kogu liidus, mis võimaldaks neil määrased võrrelda.
- 29 Euroopa Kohtul on olnud võimalus rõhutada, et tarbija jaoks on krediidi kulukuse aastamäär kui krediidi kogumaksumus keskse tähtsusega, mis on esitatud määrana, mis arvutati ühtse matemaatilise valemi alusel. Nimelt võimaldab see tarbijal hinnata majanduslikust seisukohast krediidilepinguga kaasneva kohustuse ulatust (vt selle kohta 21. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Radlinger ja Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, punkt 90 ja seal viidatud kohtupraktika; 9. novembri 2016. aasta kohtuotsus Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, punkt 66 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 20. septembri 2018. aasta kohtuotsus EOS KSI Slovensko, C-448/17, EU:C:2018:745, punkt 64).

- 30 Sellest vaatenurgast aitab direktiivi 2008/48 artikli 10 lõikes 2 esitatud teabe esitamise kohustus, mille kohaselt märgitakse krediidilepingus selgelt ja kokkuvõtlikult krediidi kulukuse aastamäär, kaasa selle direktiiviga taotletud eesmärkide saavutamisele (vt selle kohta 5. septembri 2019. aasta kohtuotsus Pohotovost, C-331/18, EU:C:2019:665, punkt 42 ja seal viidatud kohtupraktika) ja eelkõige tarbijate huvide kõrgetasemelisele kaitsesele.
- 31 Tuleb tõdeda, et kui krediidilepingus oleks lubatud esitada krediidi kulukuse aastamäär viitega mitte ühtsele määrale, vaid vahemikule, mis näitab miinimumi ja maksimumi, siis ei oleks direktiivi 2008/48 artikli 10 lõikes 2 toodud selguse ja kokkuvõtlikkuse kriteerium täidetud. Kuid see kriteerium on keskne, et tarbija oleks teadlik oma krediidilepingust tulenevatest õigustest ja kohustustest, nagu on märgitud direktiivi põhjenduses 31. Nimelt võib sellise vahemiku kasutamine mitte üksnes muuta keerulisemaks krediidi kogumaksumuse hindamist, vaid ka eksitada tarbijat oma kohustuse tegeliku ulatuse kohta.
- 32 Tuleb lisada, et sellega seoses ei ole tähtis eelotsusetaotluse esitanud kohtu viidatud asjaolu, mille kohaselt teatud andmed, eelkõige laenusumma kasutusele võtmise kuupäev või lepingu sõlmimise kuupäev, ei olnud laenuandjale teada hetkel, kui ta esitas tarbijale krediidilepingu pakkumise.
- 33 Nimelt on direktiivi 2008/48 I lisa II osas sätestatud täiendavad eeldused, et lihtsustada krediidi kulukuse aastamäära arvutamist juhtudel, kui teatud asjaolud ei ole teada või kui muudel põhjustel ei ole võimalik neid kindlaks määrata.
- 34 Niisiis, kui laenusumma kasutusele võtmise kuupäev ei ole teada, siis on laenuandjal täiendavad eeldused, mis on sätestatud eeskätt direktiivi 2008/48 I lisa II osa punktides a–c, et arvutada täpselt krediidi kulukuse aastamäär. Samuti, kui krediidilepingu sõlmimise kuupäev ei ole teada, siis on selle direktiivi I lisa II osa punkti f alapunktis ii sätestatud, et eeldatakse, et esimese laenusumma kasutusele võtmise kuupäev on see kuupäev, millele vastab lühim ajavahemik kõnealuse kuupäeva ja tarbija tehtud esimese tagasimakse kuupäeva vahel.
- 35 Järelikult ei saa eelkõige nende eelduste tõttu, mille eesmärk on lihtsustada krediidi kulukuse aastamäära ühtset arvutamist, väita, et krediidi kulukuse aastamäära kehtestamine ühtses määras ei ole võimalik või on ülemäära keeruline, kui sellised asjaolud ei ole teada.
- 36 Arvestades eelnevaid kaalutlusi, tuleb esitatud küsimusele vastata, et direktiivi 2008/48 artikli 10 lõike 2 punkti g tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus see, kui tarbijakrediidilepingus ei ole krediidi kulukuse aastamäär esitatud mitte ühtse määrana, vaid vahemikuna, kus viidatakse minimaalsele ja maksimaalsele määrale.

Kohtukulud

- 37 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kuues koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2008. aasta direktiivi 2008/48/EÜ, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ, muudetud komisjoni 14. novembri 2011. aasta direktiiviga 2011/90/EL, artikli 10 lõike 2 punkti g tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus see, kui tarbijakrediidilepingus ei ole krediidi kulukuse aastamäär esitatud mitte ühtse määrana, vaid vahemikuna, kus viidatakse minimaalsele ja maksimaalsele määrale.

Allkirjad